

**РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПОПИТУ
І ПРОПОЗИЦІЇ НА РИНКУ ПРАЦІ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ**

Проведено статистичний аналіз ринку праці в регіональному розрізі, визначено особливості формування попиту і пропозиції робочої сили на ньому. Запропоновано механізми регулювання ринку праці з урахуванням регіональних аспектів.

Ключові слова: регіональний аспект, попит, пропозиція, механізм регулювання ринку праці.

A. V. PIKHUR
Khmelnitsk Institute of Interregional Academy of Management a Personnel

**REGIONAL ASPECT OF ADJUSTING OF DEMAND AND SUPPLY OF LABOUR FORCE
AT THE MARKET OF LABOUR KHMELNYCHYNA**

The statistical analysis by market of labour in a regional cut is conducted in the article, the features of forming of demand and supply of labour force on him are certain. The mechanisms of adjusting of labour-market taking into account regional aspects are offered.

Key words: regional aspect, demand, suggestion, mechanism of adjusting of labour-market.

Постановка проблеми. Розвиток економіки значною мірою залежить від узгодженого розвитку та ефективного використання факторів виробництва. У сьогоднішніх умовах обмеження природних ресурсів розглянуте завдання, крім цих ресурсів, стосується і сфери зайнятості. Його вирішення у цій сфері повинно сприяти демографічному розвитку населення країни, забезпеченню зайнятості, яка характеризується відповідністю між попитом і пропозицією робочої сили, а також ефективному використанню людського потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вивчення проблем регулювання ринку праці як на державному так і регіональному рівні, теорії та практики застосування регулюючих інструментів зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як В. Васильченко, П. Василенко, Р. Колосова, Е. Лібанова, А. Нікіфорова, В. Павленков, В. Петюх, Т. Петрова та ін. Наукові дослідження цих авторів широко розкривають теоретичні аспекти регулювання ринку праці, його складових, дозволяють сформулювати необхідні рекомендації та висновки, пов'язані з раціональним розв'язанням проблем дисбалансу між попитом і пропозицією робочої сили. Водночас аналіз наукової літератури свідчить про наявність ряду питань, які потребують подальшого вивчення.

Формулювання цілі статті. Метою написання статті є розробка механізму регулювання попиту і пропозиції робочої сили з урахуванням регіональних особливостей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок праці може проявлятися через множинність своїх властивостей, що дає змогу розглядати кожний прозяв у вигляді цілісної системи з визначеною структурою та механізмом відносин між її складовими. Аналіз різних підходів до поняття ринку праці дає змогу визначити ринок праці як соціально-економічну категорію, що охоплює історично зумовлений механізм, через який відбувається реалізація комплексу соціально-трудова відносин і встановлення та дотримання балансу між працівниками, підприємцями, державою [1, с. 25].

Сучасна економіка – це економіка знань. Підвищення якості робочої сили, сприятливість її до процесу набуття знань, державне регулювання цього процесу дає змогу отримувати принципово нові переваги у конкурентній боротьбі, тому що дає змогу використовувати сигнали про перспективні технології, нові сподівання споживачів та попит. Дослідження ринку праці дає змогу стверджувати про позитивні зрушення на ринку праці щодо зниження рівня безробіття, про що свідчать дані таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка показників зайнятості та безробіття по Хмельницькому регіоні*

Показник	2009 р.		2010 р.		2011 р.		Динаміка, %	
	тис. чол.	% до ЕАН	тис. чол.	% до ЕАН	тис. чол.	% до ЕАН	2010 р./ 2009 р.	2011 р./ 2010 р.
Зайняте населення	579,0	91,1	580,6	92,0	572,2	92,0	101,0	99,0
Безробітне населення	61,1	10,0	54,9	9,0	55,4	9,0	90,0	101,0

*Розраховано на підставі даних [2].

Дані таблиці 1 свідчать про те, що динаміка показників зайнятості в цілому має тенденцію до зменшення. Проте, різниця в рості зазначених показників є неістотною, що не могло не відобразитися на економічному зростанні України. Так, за даними розрахунків, зайнятість населення у 2010 р. порівняно з 2009 р. зросла на 1,1 %, а у 2011 р. порівняно з 2010 р. зменшилася на 1,0 %. Ці дані дають нам змогу простежити

тенденцію до зниження рівня зайнятості. Якщо розглядати безробіття населення, то можна сказати, що рівень безробіття у 2010 р. порівняно з 2009 р. знизився на 10 %, а у 2011 р. порівняно з 2010 р. зріс на 1,0 %. Можна зробити висновок, що показники безробіття та зайнятості є прямо залежними. Зниження одного з цих показників знижує показники іншого, і відповідно створює не сприятливі умови для покращення рівня життя населення.

Аналіз ринку праці Хмельниччини дає підстави аргументувати, що цій системі характерна невідповідність професійно-кваліфікаційної структури попиту на робочу силу її пропозиції. Загалом, ринок праці є надлишковим.

З рис. 1 можна зробити висновок про пропорційність у зменшенні потреби в окремих категоріях працівників, а також в їх зменшенні на обліку безробітних у службі зайнятих. Так, у 2010 р. кількість зареєстрованих громадян, незайнятих трудовою діяльністю порівняно з 2009 р. зменшилася на 11,9 тис. осіб, у 2011 р. порівняно з 2010 р. – 0,9 тис. осіб та у 2012 р. порівняно з минулим роком – на 4,7 тис. осіб. Потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць у 2010 р. становить 5,3 тис осіб, що на 1,7 тис. осіб менше ніж у 2009 р., у 2011 р. порівняно з 2010 р. – на 1,1 тис. осіб більше та у 2012 р. порівняно з 2011 р. потреба у працівниках зменшилася на 0,5 тис. осіб.

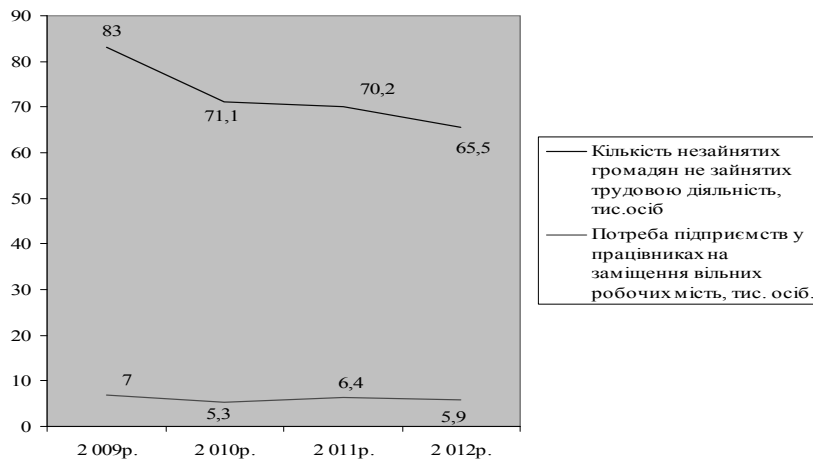

Рис. 1. Попит та пропозиція робочої сили на зареєстрованому ринку праці Хмельниччини (2009–2012 рр.)

Проведений аналіз свідчить про те, що потреба підприємств зменшується разом із зменшенням кількості зайнятого населення, хоча скорочення попиту на робочу силу з боку підприємств має відбуватися поряд із збільшенням кількості зайнятого населення. Однак ми маємо протилежну ситуацію, яка свідчить про порушення диспропорції між потребою підприємств і зайнятістю населення, а також про те, що підприємства наче завищують показники потреби у працівниках на заміщення вільних робочих місць.

Використовуючи дані рис. 1, розрахуємо навантаження на одне вільне робоче (рис. 2).

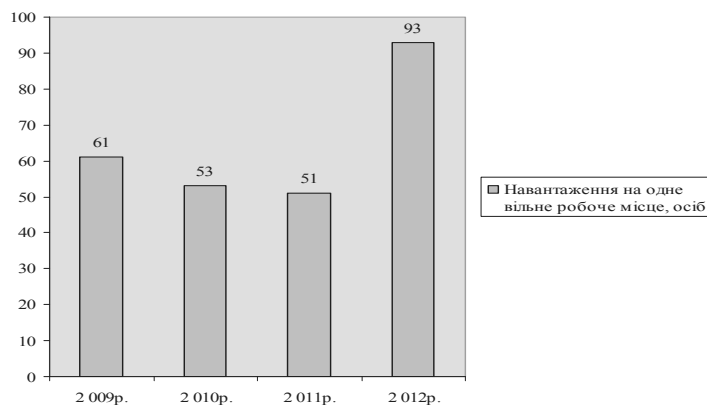

Рис. 2. Навантаження на одне вільне робоче місце (2009–2012 рр.)

Дані рис. 2 ще раз підтвердили, що пропозиція у рази перевищує попит і існуючі підприємства не можуть працевлаштувати усіх бажаючих. Як ми бачимо, найбільше навантаження на одне вільне робоче місце у 2012 р. на наш погляд, це свідчить про те, що підприємствам потрібні висококваліфіковані працівники технічних спеціальностей, і вузи країни мають підвищувати випуск спеціалістів технічних спеціальностей, а не економічних.

Таким чином, проаналізувавши загальні показники, що характеризують ринок праці Хмельниччини ми побачили негативну динаміку розвитку ринку праці, яка характеризувалася зменшенням зайнятого населення, збільшенням неактивного населення.

Подальший детальний аналіз ринку праці України виявив низку негативних тенденцій, та свідчать про його диспропорційність, а саме: зростання безробіття; зменшення кількості зайнятого населення у виробництві, та її збільшення у сфері послуг; різке скорочення попиту на робочу силу; багатократне перевищення пропозиції робочої сили над попитом; високе навантаження на 1 вільне робоче місце, яке збільшилось 1,5 у рази у 2012 р. порівняно з 2009 р.; зменшення кількості зайнятого населення у промисловості, сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві; висока частка попиту на робітників найпростіших професій свідчить про низький рівень розвитку технологічних виробництв, використання застарілих технологій, постійне зниження рівня освіти; необґрунтоване збільшення кількості зайнятого населення у секторі державного управління; диспропорція між потребою підприємств у робочій силі та зайнятістю населення.

Наведене свідчить про відсутність будь-якого регулювання ринку праці державою, яке виражається у дисбалансі попиту та пропозиції у різних видах економічної діяльності.

Висновки. Таким чином, дивлячись на виявлені проблеми розвитку ринку праці в Хмельницькому регіоні, пропонуємо, крім загальнодержавного регулювання попиту і пропозиції робочої сили, більше уваги приділяти регіональним. На нашу думку, до таких можна віднести розробку та реалізацію регіональних програм зайнятості та ведення регіональної політики працевлаштування, більше уваги приділяти активним заходам регулювання зайнятості, створенню економічно доцільних робочих місць, сприянню розвитку самозайнятості та альтернативних форм зайнятості. Регулювання попиту і пропозиції на ринку праці повинно ґрунтуватися на забезпеченні соціального партнерства суб'єктів ринку праці; дотриманні конституційних прав громадян на працевлаштування; сприянні забезпеченню ефективної зайнятості; гласності працевлаштування; соціальному захисті громадян, які є недостатньо конкурентоспроможними на ринку праці.

Для Хмельницького регіону необхідним є подолання прихованого безробіття, за забезпечення першочергового працевлаштування жителів міста, а в подальшому – і населення з інших регіонів, підвищення якості робочих місць, соціальних гарантій, розширення послуг та надання соціальних пакетів для іногородніх громадян і працівників вторинного ринку праці, забезпечення підвищення рівня зацікавленості у здійсненні трудової діяльності громадянами, активізації створення економічно доцільних робочих місць, під якими розуміється такі робочі місця, які дозволяють працівникові досягти високої продуктивності праці і мати достатній заробіток, а також проведення професійної орієнтації, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робочої сили, зростання рівня гнучкості та трудової мобільності населення, розширення числа громадських робіт та підвищення їх привабливості, сприяння розвитку підприємництва, самозайнятості громадян та нерегламентованої зайнятості.

Наведені пропозиції носять загальний характер, а тому для проведення ефективної політики зайнятості та зниження рівня дефіциту робочих місць регіональним органам влади доцільно на основі детального аналізу ситуації, яка склалася на ринку праці, обирати для реалізації саме ті заходи, які будуть найкраще вирішувати існуючі проблеми. Підхід до формування політики та розробки програми зайнятості у регіонах повинен бути індивідуальним, враховуючи всі аспекти розвитку регіонального ринку праці та зовнішнього впливу із-за кордону, зі сторони інших областей та держави в цілому.

Проведений аналіз свідчить про те, що ринок праці Хмельниччини мав негативні тенденції, які мають бути враховані підприємствами при розробці довгострокових програм діяльності. Однак не слід забувати і про те, що ринок праці – це лише один із складових елементів економіки країни, який взаємодіє з усіма іншими, і який є індикатором загального положення в країні. Вирішення проблем, які виникли на ринку праці, потребують комплексного підходу, і вимагають поліпшення ситуації в усіх сферах економіки країни.

Література

1. Український ринок праці: особливості розвитку та ефективність функціонування / І. Л. Петрова, В. В. Близнюк, Г. Т. Куліков [та ін.] ; за ред. І. Л. Петрової. – К., 2009. – 368 с.
2. Статистична інформація Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

References

1. Ukrayins'kyu rynek pratsi: osoblyvosti rozvytku ta efektyvnist' funktsionuvannya / I. L. Petrova, V. V. Blyznyuk, H. T. Kulikov [ta in.] ; pid red. I. L. Petrovoyi NAN Ukrayiny ; In-t ekon. ta prognozuv. – K., 2009. – 368 s.
2. Statystychna informatsiya Derzhavnogo komitetu statystyky Ukrayiny [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Надіслана/Written: 20.05.2013 р.
Надійшла/Received: 24.05.2013
Рецензент: д.е.н., проф. О. О. Орлов